

1898

ДУХОВНЫЙ ВЪСТУНИКЪ

ГРУЗИНСКАГО ЭКЗАРХАТА.

5905

1—15-го апрѣля

№№ 7—8-й

1898 года.

Опредѣленіе Святѣйшаго Синода

Отъ 4—17 февраля 1898 года за № 459, по вопросу о порядкѣ рукоположенія лицъ, назначаемыхъ на священнослужительскія мѣста къ церквамъ военнаго вѣдомства.

По указу Его Императорскаго Величества, Святѣйшій Правительствующій Синодъ слушали: рапортъ протопресвитера военнаго и морскаго духовенства, отъ 10 января сего года за № 694, по вопросу о порядкѣ рукоположенія лицъ, назначаемыхъ на священнослужительскія мѣста къ церквамъ военнаго вѣдомства. Приказали: Обсудивъ возбужденный протопресвитеромъ военнаго и морскаго духовенства вопросъ, Святѣйшій Синодъ находитъ, что указанный въ Синодальномъ опредѣленіи, отъ 1—8 апрѣля 1897 г. за № 1158, порядокъ выдачи ставленыхъ грамотъ священнослужителямъ, рукополагаемымъ иноепархіальнымъ архіереемъ или викарнымъ, тѣмъ епархіальнымъ архіереемъ, въ вѣдѣніе коего поступаютъ эти священнослужители, не можетъ быть примѣняемъ къ лицамъ, назначаемымъ

священнослужителями по военному вѣдомству, такъ какъ военное духовенство не принадлежитъ къ опредѣленнымъ епархіямъ, а находится лишь временно въ тѣхъ изъ нихъ, въ предѣлахъ коихъ квартируютъ воинскія части, имѣющія священнослужителей, и посему, по существовавшему доселѣ порядку, опредѣляемая священнослужителями по военному вѣдомству лица обыкновенно рукополагались и получали ставленія грамоты въ епархіяхъ не по мѣсту ихъ назначенія, а по мѣсту предшествующей ихъ службы или жительства. Въ виду сего и принимая во вниманіе, что такой порядокъ рукоположенія лицъ, опредѣляемыхъ на священнослужительскія вакансіи къ военнымъ церквамъ, является вполне согласнымъ съ дѣйствующими по военному вѣдомству распоряженіями и законоположеніями объ отпускѣ прогонныхъ денегъ на проѣздъ къ мѣсту назначенія священнослужителямъ по ихъ сану, Святѣйшій Синодъ опредѣляетъ: относительно назначаемыхъ священнослужителями по военному вѣдомству лицъ сохранить и на будущее время существовавшій доселѣ порядокъ рукоположенія и выдачи имъ ставленыхъ грамотъ не по мѣсту ихъ назначенія, а по мѣсту предшествующей ихъ службы или жительства; о чемъ, для руководства и исполненія по духовному вѣдомству, напечатать въ журналѣ „Церковныя Вѣдомости“.

—

Опредѣленіемъ Святѣйшаго Синода, отъ 4—11 февраля сего года № 443, постановлено: примѣнительно къ § 32 Высочайше утвержденнаго 26 февраля 1896 года Положенія объ управленіи церковными школами, предоставить епархіальнымъ преосвященнымъ возлагать разрѣшеніе неотложныхъ дѣлъ въ уѣздныхъ отдѣленіяхъ епархіальнаго училищнаго совѣта на постоянную школьную комиссію изъ председателя отдѣленія, уѣзднаго наблюдателя, если послѣдній имѣетъ жительства въ городѣ и не будетъ находиться въ разъѣздахъ по ревизіи школъ, и двухъ членовъ отдѣленія, по избранію онаго, при чемъ постановленія комиссіи могутъ быть приводимы въ исполненіе, но съ тѣмъ, чтобы о всѣхъ разрѣшенныхъ комиссіею дѣлахъ докладывалось въ ближайшемъ засѣданіи отдѣленія, къ свѣдѣнію послѣдняго.

—

Распоряженія Грузинскаго Епархіальнаго Начальства.

Выражена благодарность Епархіальнаго Начальства съ препо-

даніємъ Архипастырскаго благословенія: ктитору Тифлисской Петро-Павловской Кладбищенской церкви, титулярному совѣтнику *Георгію Еоимову*, за его заботливость по благоукрашенію кладбищенскаго храма во имя св. Петра и Павла.

Женѣ Управляющаго Государственными имуществами Елисаветпольской губерніи *Клавдіи Андреевнѣ Владиміровой*, за пожертвованіе ею въ пользу Елисаветпольскаго собора и украшеніе нѣкоторыхъ вещей, принадлежащихъ ему, всего на сумму 200 руб.

Вдовѣ почетнаго гражданина *Екатерины Ивановой Назарбековой*—за пожертвованіе въ Ленкоранскую церковь при кладбищѣ двухъ иконъ: св. Пр. Захаріи и св. Великомучен. Екатерины, стоимостью въ 115 рублей.

Прихожанамъ Квибисской церкви, Горійскаго уѣзда,—за ихъ усердіе къ храму Божию.

Жителю м. Боржомъ, греку *Моисею Михайлову*—за пожертвованіе въ пользу Тиматисъ-Убанскаго монастыря полного круга богослужебныхъ книгъ, стоимостью въ 50 руб.

Тифлискимъ жителямъ: г.г. *Лисневскому, Клементьеву, Пашковскому и Нодикта—Ръзунову*—за ихъ дѣятельное участіе въ дѣятельности церковно-приходскаго попечительства при Кукійской Александро-Невской церкви.

Исключенъ изъ списковъ за смертію второй сверхштатный псаломщикъ Ахалшенской церкви *Лазарь Якобашвили*, скончавшійся 26 февраля.

Назначены на должности и перемѣщены: на вновь открытую вакансію при Боржомской кладбищенской во имя св. Ольги церкви назначенъ діаконъ Тифлисскаго кафедральнаго Успенскаго собора *Кириллъ Пискуновъ*, съ рукоположеніемъ во священника, каковое и состоялось 1 марта.

За назначеніемъ діакона *Пискунова* на вакансію священника, на первую діаконскую вакансію при Тифлискомъ Сіонскомъ соборѣ перемѣщенъ второй діаконъ того же собора *Алексій Никольскій*, на вторую же вакансію при томъ же соборѣ опредѣленъ псаломщикъ онаго *Симонъ Пхаладзе*, а на должность псаломщика при томъ же

соборъ перемѣненъ діаконъ Елисаветпольскаго собора *Владиміръ Имерлишвили*, 2 марта.

Сверхштатные причетники церквей: Шибманской Богородичной *Давидъ Пхаладзе* и Чермской Богородичной *Харитонъ Пхаладзе*—перемѣнены одинъ на мѣсто другаго, согласно ихъ обоюдному прошенію, 3 марта.

Учреждено церковно-приходское попечительство при Тифлисской Вознесенской церкви,—подъ предсѣдательствомъ доктора медицины, дѣйствительнаго статскаго совѣтника *Димитрія Димитріевича Краевича*,—изъ членовъ: контролера Тифлискаго Отдѣл. Государствен. Банка *Василія Михайловича Барцова*, доктора медицины *Святослава Александровича Розанова*, присяжнаго повѣреннаго *Петра Алексѣевича Опочинина*, пристава IV участка *Александра Иванова Лоладзе*, *Алексѣя Скачкова*, *Александра Гумилевскаго*, товарища прокурора Окружнаго Суда *Александра Рведина*, доктора медицины *Якова Ивановича Малинина*, *Тарасія Петровича Ломидзе*, *Ефрема Евстаѣева Мордисанидзе* и *Константина Вахтанговича Тулаева*, 24 февраля.

Утверждены въ должности церковныхъ старостъ: крестьянинъ *Ефремъ Ивановъ Базіерашвили* при Кочретской Георгіевской церкви, на первое трехлѣтіе, за смертію прежняго старосты, 3 марта.

Крестьянинъ *Михаилъ Мучіаури*—при Патардзеульской Шіойской церкви, на первое трехлѣтіе, за увольненіемъ отъ должности прежняго старосты, 17 марта.

Сынъ священника *Кириакъ Θεодоровъ* при Сурбасанской св. Георгіевской церкви, на первое трехлѣтіе, за увольненіемъ отъ должности прежняго старосты, 17 марта.

Присоединены къ православію: священникомъ 1 Тифлисской Мисіонерской Покрова Пресвятыя Богородицы церкви *Іоанномъ Михайловскимъ*—изъ лютеранскаго вѣроисповѣданія—жена унтеръ-офицера *Королина Губарева*, съ нареченіемъ имени *Екатерины*.

Священникомъ Напареульскаго прихода *Михаиломъ Вардіевымъ*—изъ магометанскаго вѣроисповѣданія—*Асанъ Джана Машадъ-оглы*, съ нареченіемъ имени—*Александръ*.

Священникомъ Гремской Петро-Павловской церкви *Давидомъ Ла-*

каповымъ—изъ магометанскаго вѣроисповѣданія—*Исмаиль Омаръ-оглы*, съ нареченіемъ имени *Исаакъ*.

Священникомъ 2 Миссіонерской Казанской церкви *Сергіемъ Городцовымъ*—изъ старообрядцевъ поповщинскаго толка—крестьянинъ Калужской губерніи, деревни Семигалиной, *Иванъ Θεодоровъ Ларинъ*, съ сохраненіемъ прежняго имени; изъ римско-католическаго вѣроисповѣданія—жена запаснаго рядоваго *Марія Госифова Ганникова*, съ сохраненіемъ прежняго имени; изъ старообрядчества, поповщинскаго толка, дочь младшаго мастераго Тифлискаго Арсенала *Марія Тимоѣева Савостина*, съ сохраненіемъ прежняго имени, и изъ молотканской секты жительница селенія Романовка, Карскаго края, вдова *Анастасія ШUTOва*, съ дѣтьми *Александромъ* 10 лѣтъ, *Яковомъ* 9 и *Иваномъ* 5 лѣтъ отъ роду, всѣ съ оставленіемъ прежнихъ именъ.

✓ Священникомъ Чирикской Богородичной церкви *Давидомъ Кахаберовымъ*,—изъ іудейскаго вѣроисповѣданія,—ветеринарный врачъ *Іосифъ Аркадіевъ Тыняновъ*, съ сохраненіемъ прежняго имени.

Священникомъ подвижной св. Георгіевской церкви Карскаго края бригады Отдѣльнаго Корпуса Пограничной стражи *Константиномъ Политовымъ*—изъ римско-католическаго вѣроисповѣданія—стражникъ Пограничной стражи Карскаго края бригады *Андрей Футыма*, съ оставленіемъ прежняго имени.

Распоряженія Сухумскаго Епархіальнаго Начальства.

Уволенъ отъ исправленія должности псаломщика Александровскаго прихода *Иванъ Полозовъ*, за назначеніемъ его на должность учителя Екатерининской школы грамоты на мѣсто уволеннаго отъ сей должности *Митрофана Трофимовскаго*—19 февраля.

Опредѣленъ на псаломщицкое мѣсто къ церкви Александровскаго прихода, съ обязательствомъ проходить должность учителя въ Ново-Черниговской школѣ грамоты, уволенный изъ I класса Тифлискаго духовнаго семинарія сынъ коллежскаго регистратора *Николай Гнучевъ*—19 февраля.

Временно допущенъ къ исправленію должности псаломщика при Бырцхской церкви крестьянинъ *Анастасій Чапловъ*—26 февраля.

Перемѣнены одинъ на мѣсто другого благочинные 1 и 3 Сухумскихъ благочинническихъ округовъ, священники Баклановскаго и Очемчирскаго приходовъ *Димитрій Марганія* и *Іоаннъ Кереселидзе*—26 февраля, съ возложеніемъ на перваго должностей Благочиннаго 3 округа и законоучителя Очемчирскаго двухкласснаго училища Министерства народнаго просвѣщенія, а на втораго—временнаго исправленія должности Благочиннаго 1 округа.

Рукоположены: А) *во священники:* опредѣленный на эту должность къ Сухумскому кафедральному собору *Михаилъ Гвазава*—1 февраля, Б) *во діаконы,* съ оставленіемъ на вакансіи: а) сверхштатный псаломщикъ Новороссійскаго собора *Василій Покровскій*—8 февраля и б) псаломщикъ Сухумскаго кафедральнаго собора *Іоакимъ Андреевъ*—22 февраля.

Разрѣшено постриженіе въ монашество указныхъ послушниковъ Драндскаго монастыря *Артема Ворожбита, Ивана Руденки* и *Аванасія Кушниренки*—27 февраля.

Утверждены членами Комитета по постройкѣ новой штатной деревянной церкви въ сел. Тагилони: а) мѣстный священникъ *Константинъ Шонія*, б) церковный староста *Квататія Шарія* и крестьяне—в) *Давидъ Шарія*, г) *Абели Шашидзе*, д) *Сисо Лемондонова*, е) *Миха Хубулава* и ж) *Сосрани Коркія*, подъ предсѣдательствомъ благочиннаго, священника *Самсона Сванидзе*—19 февраля.

Копія циркулярнаго отношенія Училищнаго Совѣта при Святѣйшемъ Синодѣ въ Грузинскій Епархіальный Училищный Совѣтъ, отъ 4 февраля 1898 года за № 658.

Въ цѣляхъ лучшей подготовки учителей и учительницъ одноклассныхъ церковно-приходскихъ школъ къ веденію учебно-воспитательнаго дѣла въ церковныхъ школахъ Училищный Совѣтъ при Святѣйшемъ Синодѣ признаетъ полезнымъ и желательнымъ устройство въ епархіяхъ лѣтомъ текущаго года педагогическихъ курсовъ для учителей и учительницъ церковно-приходскихъ школъ на слѣдующихъ основаніяхъ: 1) продолжительность курсовъ должна быть не менѣе 6 недѣль, 2) число слушателей и слушательницъ курсовъ не должно превышать 100 человекъ, 3) курсы должны имѣть два отдѣленія: а) для

болѣ опытныхъ учителей и учительницъ и б) для мало опытныхъ. 4) Если представляется необходимымъ устроить курсы болѣ, чѣмъ на 100 человекъ, то въ семь случаевъ удобнѣе было бы вызвать учителей на курсы въ два или даже три пункта епархіи. 5) Предметами преподаванія на курсахъ должны быть: церковное пѣніе съ церковнымъ уставомъ и методика предметовъ, преподаваемыхъ въ церковно-приходскихъ школахъ. 6) Если, по мѣстнымъ условіямъ, окажется возможнымъ и удобнымъ, то при курсахъ могутъ быть организованы занятія по отдѣльнымъ отраслямъ сельскаго хозяйства (садоводству, огородничеству, пчеловодству и пр.). 7) Для практическихъ занятій слушателей на курсахъ должна быть устроена образцовая начальная школа. 8) Для занятій слушателей на курсахъ должна быть составлена библіотека съ двумя отдѣлами: а) съ учебниками, учебными пособіями и книгами для внѣкласснаго чтенія учащихся и б) съ книгами для чтенія учащихся въ церковныхъ школахъ. Такая библіотека, по окончаніи курсовъ, могла бы оставаться при Епархіальномъ Училищномъ Совѣтѣ или при уѣздномъ отдѣленіи Совѣта и, ежегодно пополняемая новыми книгами, могла бы представлять собою образцовую библіотеку церковной школы.

Сообщая объ изложенныхъ предположеніяхъ, Училищный Совѣтъ при Святѣйшемъ Синодѣ предлагаетъ Епархіальному Училищному Совѣту доставить въ возможно-непродолжительномъ времени нижеслѣдующія по сему предмету свѣдѣнія: 1) въ какомъ пунктѣ епархіи представляется наиболѣе удобнымъ и желательнымъ устройство лѣтомъ текущаго года краткосрочныхъ педагогическихъ курсовъ для учителей и учительницъ однокласныхъ церковно-приходскихъ школъ; 2) какое помѣщеніе можетъ быть отведено какъ для учебныхъ занятій слушателей курсовъ, такъ и подъ квартиры для нихъ; 3) какое число учителей предполагается пригласить на курсы; 4) какія средства потребуются: а) на проѣздъ и продовольствіе въ пути вызываемыхъ на курсы учителей и учительницъ отъ мѣста ихъ службы въ мѣсто устройства курсовъ и обратно, б) на содержаніе слушателей курсовъ въ теченіе 1½ мѣсяца, в) на вознагражденіе лекторовъ и руководителей курсовъ и г) на устройство при курсахъ постоянной библіотеки съ учительскимъ и ученическимъ отдѣлами; 5) кого предполагается пригласить въ преподаватели и руководители на курсы и 6) по какой программѣ предполагается вести занятія на курсахъ и въ какое именно

время всего удобнѣе устроить курсы. Предсѣдатель, присутствующій въ Святѣйшемъ Синодѣ епископъ Гурій. Завѣдывающій канцелярією членъ Совѣта Ив. Соколовъ.

Правила и программы

для желающихъ поступить въ подготовительный и первый классы Тифлисскаго Епархіальнаго женскаго училища.

1. Въ Тифлисское Епархіальное женское училище принимаются дочери православнаго духовенства Грузинской епархіи.

Примѣчаніе: могутъ быть принимаемы дѣвочки изъ другихъ словій, но не свыше 10% общаго числа принятыхъ воспитанницъ.

2. Приемъ въ училище бываетъ предъ началомъ учебнаго курса, немедленно по истеченіи вакаціоннаго времени.

3. Какъ въ подготовительный классъ, такъ и въ основные классы училища дѣвицы принимаются по экзамену.

4. Прошенія о принятіи дѣвицъ въ училище подаются на имя Совѣта училища, на простой бумагѣ.

5. Къ прошенію прилагаются: 1, или метрическое свидѣтельство дѣвочки, или выписка изъ метрикъ, оплаченная гербовымъ сборомъ, и 2, свидѣтельство о привитіи оспы.

6. Въ подготовительный классъ поступають дѣвочки не моложе 8-ми лѣтъ и не старше 11, въ первый классъ не моложе 10 и не старше 13-ти.

7. Получившія на приемныхъ экзаменахъ по какому-либо предмету отмѣтку ниже «3» въ училище не принимаются.

8. Принятая въ училище помѣщаются или въ общежитіи училища, или у родителей, или у благонадежныхъ лицъ, по довѣрію родителей.

9. Въ общежитіи училища помѣщаются принятыя Совѣтомъ училища на стипендіи.

10. На стипендіи принимаются сироты духовенства, а также дѣти бѣдныхъ священно-церковно-служителей.

11. Къ прошенію о принятіи на стипендію прилагается свидѣтельство о бѣдности, выдаваемое отцами благочинными.

12. На жительство въ училищѣ принимаются и своекоштные пансіонерки за установленную плату.

მოიტანენ მოსწავლენი, მანამდის სასწავლებელში საცხოვრებლად არ იქნებიან შეშვებულნი.

იზ. უფლარიზესნი და უფნიჭიერესნი სასულიერო წოდების ქალნი შეიძლება გათავისუფლებულ იქმნენ სწავლის უფლების ფასის გადახდისაგან, საბჭოს განჩინების ძალით.

იკ) ვისაც მუსიკის შესწავლა სურს, ის იხდის წელიწადში 25 მანათს და ესწრება კვირაში ორს ნახევარ-საათიანს გაკვეთილს.

პროგრამები ცოდნათა, რომელთაც სთხოვენ სასწავლებელში ახლად შემსვლელებს:

მოსამზადებელის კლასის პირველ კურსზედ:

ცოდნა ლოცვებისა: „სახელითა მამისათა“... „უფალო, შეგვიწყალონ“, „გვაკურთხე, უფალო“... „უფალო, იესო ქრისტე, ძეო ღვთისაო“, „დიდება შენდა, ღმერთო ჩვენო“, „მეუფეო ზეცათაო“, „წმიდაო ღმერთო“, „დიდება მამასა“... „ყოვლად წმიდაო სამებაო“, „მამაო ჩვენო“, „ღვთისმშობელო ქალწულო“, „აცხოენე, უფალო“.

კითხვა რუსულსა და ქართულს ენაზედ (უკანასკნელი რუსებს არ მოეთხოვებათ), გადაცემა წაკითხულის მოკლე სტატიების შინაარსისა, რომელთა გაგებაც-კი შეუძლიათ ბავშვებს, და გადმოწერა წიგნებიდამ. თელა და ანგარიში ერთიდამ ათამდის.

მოსამზადებელის კლასის მეორე კურსზედ

საღმრთო სჯული: განმარტება იმისა, რა არის ლოცვა, — როგორ განიყოფებიან ლოცვები შინაარსის და წარმოთქმის მხრით, — სად შეიძლება ვილოცოთ, — როგორი გარეგანი ნიშნებია საჭირო ლოცვისთვის, — ვის მიმართ ელოცვილობთ, — ვისათვის და რაისათვის უნდა ელოცულობდეთ.

შემდეგის ლოცვების ცოდნა მოკლე განმარტებით: „მეუფეო ზეცათაო“, „წმიდაო ღმერთო“... „ყოვლად წმიდაო სამებაო“, „მამაო ჩვენო“, „მიიველით თაყვანის ესცეთ“, „აცხოენე, უფალო, ერი შენი“, „ღვთისმშობელო ქალწულო“, „ღირს არს ქეშმარიტად“, „მოწყალებისა კარი განგვიღე“, „თვალნი ყოველთანი შენდამი ესვენ“, „გმაღლობთ შენ, ქრისტე ღმერთო ჩვენო“... „ყოვლად სახიერო უფალო, გარდმოგვივლინენ ჩვენ მაღლი სულისა წმიდისა შენისა“, „გმაღლობთ შენ, შემოქმედო, რამეთუ ღირს გვეყავ ჩვენ მაღლსა შენსა“.

ათი მცნება მოკლე განმარტებით, ცოდნა საღმრთო ისტორიიდან უდი-

დესთა შემთხვევათა, რომელთ მოსაგონებლად დიდი დღესასწაულებია დანიშნული.

რუსული ენა: კითხვა და თავის სიტყვით გადაცემა აღსნითურთ იმ სტატიებისა, რომელნიც რადონეცკის ქრისტომატია „Солнышко“-ში არიან მოთავსებულნი.

ზეპირად ცოდნა რამდენისამე სტატიებისა, მაგალითად „Мальчикъ и нищій“, „Школа и солнышко“, „Дѣдушка“, „Дѣдушка и солнышко“, „Счастіе въ трудѣ“, „Дубъ и камышь“, „Страшный звѣрь“, „Лягушка и воль“, „Стрекоза и Муравей“. წიგნივან გადმოწერა. ბგერისმიერი დიქტოვკა და ზეპირი წერა.

ახგარში: გონებითნი ვარჯიშობანი მოქმედებათა წარმოებაში მთელს რიცხვებზედ ერთიად ორმოც-და-ათამდის. ცოდნა უფრო ხშირად სახმარის ზომებისა: სიგძისა, წონისა, დროისა...

სასკლამძღვანელა: ევტუშევსკი. ამიცანათა კრებული. ნაწ. პირველი.

ქართული ენა. თარგმნვა კერძო სიტყვებისა და მთელის წინადადებების ქათულის ენითგან რუსულს ენაზედ. კითხვა, თავის სიტყვით მოყოლა, ზეპირად შესწავლა, გადმოწერა და ზეპირად წერა სტატიებისა—გოგებაშვილის „დედა-ენილამ“.

ზეპირად ცოდნა შემდეგის ლექსებისა: „თავი და ორმო“, „სამი მგელი“, „საწყალი მელა“, „მწყერი და მწყემსი“, „კატა“, „ჯეჯილი“, „წყარო“, „გაშვებული ჩიტი“, „მინდორში გასელა“.

წერა რუსული და ქართული: უნდა იცოდნენ კარგად ჯდომა წერის დროს, რეეულის და კალმის დაჭერა: ხატვა. წერა ასოების ნაწილაკებისა, ასოებისა სიტყვებისა. სასტრიქონო ასოების წერა ანბანურის წეს-რიგით.

საკეკლესიო-სლავიანური გალობა: ხმის საშუალებით არა რთულის ლოცვების გალობა.

პირველი კლასის პირველი კურსისთვის.

სადმითთ სკული. ზემოხსენებულის ლოცვების ცოდნა. შემდეგის ლოცვების ცოდნა: „ძილისაგან აღდგომილნი“, „გმადლობ შენ, წმ. სამებაო“, „შენდამი, კაცთმოყვარე მეუფეო“, „ყოვლად წმიდაო დედოფალო ჩემო ღვთის-მშობელო“, „წმიდაო ანგელოსო“, „ანგელოსო ქრისტესო“, ცოდნა ლოცვებისა ცოცხალთა და მიცვალებულთათვის, აგრეთვე ზიარების წინ ლოცვისა და წმ. ეფრემ სირიელის ლოცვა. სიმელო სარწმუნოების ცოდნა მოკლე

განმარტებითურთ. მცნობობა მართლ-მადიდებლობითის ეკკლესიის დღესასწაულებისა და მარხვებისა და აგრეთვე საღმრთო ისტორიიდან იმ შესანიშნავ შემთხვევებისა, რომელთაც მოიხსენებენ დიდს დღესასწაულებზედ და ენების კვირაში.

სახელმძღვანელო: **Краткій молитвословъ.**

რუსული და საეკკლესიო სლავიანური ენა. პატარა სტატიების შემწეობის და სიმკვირცხლით კითხვა და თავის სიტყვით მათის შინაარსის მოყოლა. მცნობობა წინადადებისა და მისის უმთავრესის ნაწილებისა; გარჩევა სიტყვებისა, რომელნიც გამოხატვენ საგანს, ვითარებას, მოქმედებას, რიცხვსა. წიგნიდან გადმოწერა. ზებირად დასწავლულის წერა. ბგერის მიერი დიქტოვკა.

შემდგვის ლექსების ზებირად ცოდნა: „Благовѣсть къ вечернѣ“, „Величальная пѣснь“, „Слава на небѣ Солнцу высокому“, „Дѣдушка“, „Щука и Котъ“, „Мартышка и очки“, „Квартетъ“, „Пѣсня пахаря“, „Что ты спишь, мужичекъ?“. საეკკლესიო სლავიანურის ანბანის ცოდნა და წაკითხვა ამ ასოებით დაბეჭდილის ლოცვებისა.

სახელმძღვანელო „Солнышко“ რადონეჟსკისა.

ანგარიში. გონებითნი ვარჯიშობანი მოქმედებათა წარმოებაში მთელს რიცხვებზედ ერთიდან ასამდის ევტუშევსკის ამიცანათა კრებულის მიხედვით.

ქართული ენა: წაკითხვა და თავის სიტყვით გადაცემა წაკითხულისა, რუსულს ენაზედ გადათარგმნვა. ცოდნა გოგებაშვილის „დედა-ენიდან“ შემდგვის სტატიებისა: „გაზაფხული“, „გუთანნი“, „მეგენახის სიმღერა“, „მერცხალი“, „ყმაწვილი და პეპელა“, „ბავშვის ლოცვა“, „შაბათ-სალამო“, „ეფერებოდეთ ობლებსა“. „შრომა“.

რუსული და ქართული წერა: დიდი ასოების წერა; სიტყვების და მოკლე წინადადებათა წერა წიგნიდან და დიქტოვკის საშუალებით.

საეკკლესიო სლავიანური გალაბა. კილოს მხრით მარტივის ლოცვების და საგალობლების გალობა.

პირველი კლასის მეორე კურსი

საღმრთო სჯული: ზემოხსენებულ ლოცვების, მცნებათა, სიმელო სარწმუნოების და საღმრთო ისტორიული მოთხრობების გარდა პირველის კლასის მეორე კურსზედ შემსვლელებს მოეთხოვებათ—საღმრთო ისტორია ძველის აღთქმისა—„Священная Исторія Вѣтхаго Завѣта“ სოკოლოვისა და ცოდნა ტროპარებისა „ღმერთი უფალ“—ზედ რვა ხმათა—მოკლე განმარტებითურთ.

რუსული ენა: წინადადება და მისი უმთავრესი ნაწილები; მეორე—ხარისხიანი წევრები წინადადებისა. სიტყვის უმთავრესის ნაწილების გარჩევა. ბგერათა გაყოფა: ხმოვანსა, უხმო და ნახევარ-ხმოვანებზედ. ხმოვანის ასოების ხმარება შემდეგ ასოებისა: ж. ч. ш. щ. ხმარება і და й. სიტყვათ გაყოფა მარცვლებზედ. ხმის ამაღლება. სახელი არსებითი, საკუთრებითი და საზოგადო, სულიერი და უსულო საგნების სახელები. სახელ არსებითთა სქესი: მამრობითი, მდედრობითი და საშუალო. რიცხვები: მხოლოობითი და მრავლობითი. სქესები სახელ-არსებითთა, რომელნიც მხოლოდ მრავლობითს რიცხვში იხმარებიან. სახელ არსებითთა კანკლედობა, რომელიც დაბოლავდებიან: Ъ, Ь, Й; 0, е; а, я და „Ъ“ მდედრობითის სქესისა და „МЯ“-ზედ. დაბოლოვებათა მართლ-წერა.

ზედ-შესრული სახელი; მისი გაყოფა (ვითარებითი და დამოკიდებითი). სრული და შემოკლებული დაბოლოება. შედარების ხარისხები. კანკლედობა ზედ-შესრულთა სახელთა (ვითარებითთა და დამოკიდებითთა іЙ, ЪЯ, ЬЕ-ზედ დაბოლოებულთა). მართლ-წერა დაბოლოებათა. რიცხვითი სახელი; მისი გაყოფა (რაოდენობითი და წესებითი). რიცხვითთა სახელთა კანკლედობა და მათი მართლ-წერა.

ნაცვალ-სახელი, მისი გაყოფა (პიროვნებითი, უკუქცევითი, კუთვნილებითი, კითხვითი, დამოკიდებითი, ჩვენებითი, საზღვრებითი, განუსაზღვრებითი). ნაცვალ სახელთა კანკლედობა და მათი მართლ-წერა.

წაკითხვა, თავის სიტყვით მზობა, ზეპირად ცოდნა, წიგნითგან გადმოწერა და წერა ზეპირად—დასწავლილის სტატიებისა. შესწავლილ კანონების შესაფერის მაგალითების შედგენა. დიქტოვკის დახმარებით წერა და წაკითხულის შინაარსის გადაცემა წერილობით, ზეპირად ცოდნა შემდეგის ლექსებისა: „Любопытный“, „Осель и Соловей“, „Гуси“, „Ворона и Лисица“, „Гонец“ პუშკინისა, „ვინ არის იგი?“—მაიკოვისა, „Осень и Зима“—პუშკინისა და გარდა ამისა ცოდნა იმ სტატიებისა და ლექსებისა, რომელნიც დანიშნული არიან შესასწავლად მოსემზადებელს და პირველი კლასის პირველ კურსზედ შემსელელთათვის.

სახელმძღვანელონი: Преображенскій. Русская Грамматика ч. I.

Невзоровъ. Сборникъ статей изъ образцовыхъ произведеній русской словесности.

საკვლეპსიო—სლავიანური ენა: საეკლესიო—სლავიანურის ანბანის, სტრიქონის ზემოთ დასასმელის ნიშნების და საეკლესიო-სლავიანურის რიცხვების ცოდნა. კითხვა სახარებისა და მისი თარგმნვა რუსულს ენაზედ.

სახელმძღვანელო. კრილოვი. Сокращенная церковно-славянская грамматика.

ანგაროში. 1. თელა. ზეპირი ანგარიში. ერთეულის შესახებ ცნება. მთელის რიცხვის შესახებ ცნება. სხვა-და-სხვა ხარისხის ერთეულის შესახებ ცნება. წერილობითი ანგარიში. რიცხვების გამოხატულება ციფრებით. რიცხვები: ერთ ნიშნიანი, ორ ნიშნიანი და ბევრ ნიშნიანი. წაკითხვა დაწერილის რიცხვებისა. ეარჯიშობა მთელის ათეულის, მთელის ასეულების და სხვ... რიცხვის განმარტებაში.

ბ. მოქმედებანი მთელს რიცხვებზედ. შეერთება. შესაერთებელი რიცხვები და ჯამი (сумма). შეერთების ნიშანი. გამოკლება—გამოკლების წევრები. გამოკლების ნიშანი. გამრავლება. გასამრავლებელი, გამამრავლებელი და ნაწარმოები (произведение). გამრავლების ნიშანი. გამრავლების სქემა (ტაბლიცა). გამრავლება ერთ-ნიშნიანს რიცხვზედ. გამრავლება ბევრ-ნიშნიანს რიცხვზედ. გაყოფა. გასყოფი, გამყოფი და კერძობითი რიცხვი (частное), გაყოფის ნიშანი. გაყოფა ერთ-ნიშნიანს რიცხვზედ. გაყოფა ბევრ-ნიშნიანს რიცხვზედ.

სახელმძღვანელო. Кисилевъ. Курсъ ариѳметики. Евтушевскій. Задачникъ часть I.

ქართული ენა კითხვა და თავის სიტყვით მბობა წაკითხულისა გოგებაშილის—„ბუნების კარის“ პირველ ნაწილითგან. ზეპირად ცოდნა: „დედის დარბეგბა“, „მამალი და მარგალიტის თვალი“, „ყინვა და პატარა მოწაფე“, „მერცხალი“, „კატა და ბულბული“, „გუთანი“, „მგელი და მწყემსები“, „კუ და მორიელი“, „პურის მოსავალი“, „მეკვლე“.

გრამმატიკა: წინადადება და მისი ნაწილები. წინადადებათა გარჩევა კითხვების საშუალებით და წინადადებათა შედგენა ზეპირად და წერილობით. განსხვავება სიტყვებისა, რომელნიც აღნიშნენ საგანს, ვითარებას, მოქმედებას და მდგომარეობას. ცნება მარცვალთა შესახებ. გაყოფა ბგერათა. ხმოვანსა და უხმოებზე; ხმოვანნი ბგერანი: მტკიცე და ნაზი. უხმო ბგერათა გაყოფა. ფესვი, (ძირი), თავსართი, დაბოლოება... ძირითადი და წარმოებული სიტყვები, რთული და მარტივი სიტყვები. ხმის ამაღლება.

სახელმძღვანელოები—გოგებაშილის „ბუნების კარი“. ქუთათელაძე. ქართული გრამმატიკა.

რუსული და ქართული წერა: საშუალო ზომის ასოების წერა—ცალკე და შეერთებულად. წერა სიტყვებისა და მოკლე წინადადებათა. წერა სიტყვებისა, რომლებშიაც იხმარება ასო „ჩ“. წერა შესწავლილ მართლ-წერის კანონების შესაფერის სიტყვებისა და წინადადებათა.

საკვლეპსიო-სლავიანური გალაბა—მაღალ და დაბალ ბგერათა გარჩევა. ნოტების ცოდნა... ნოტების გაყოფა. ნოტები წერტილიანი. გალობა ხმის დახმარებით უმარტივესის თავისის კილოთი ლოცვათა და საგალობელთა: „უფალო შეგიწყალენ“, „მოგვადლე, უფალო“, „შენ, უფალო“, „აჰინ“, „ღირს არს“, „მეუფეო ზეცათაო“, „ღვთისმშობელო ქალწულო“, „მამაო ჩვენო“ და დღის ტროპარებისა (ზეპირად უნდა იცოდნენ ეს ტროპარები).

საკვლეპსიო ქართული გალაბა: გალობა ხმის დახმარებით კილოს მხრით უმარტივესთა ლოცვათა და საგალობელთა.